

Laimīgs ir tas, kuram

Arno JUNDZE

Komponists Juris Kulakovs 2014. gadā piedzīvojis dažādas lietas: ne vien ierastos koncertus ar grupām *Pērkons* un *Menuets* – starp citu, pēdējai bija 45 gadu jubileja, bet arī to, ka *Pērkons* kļuvis par telekomunikāciju kompānijas tarifu plānu. Par aizvadīto gadu, par iedvesmu bija mūsu saruna. Tās laikā komponists ik ap brīdim kaut ko nospēlēja. Kad prasu, vai kaimiņi nesūdzas, viņš smeij, ka šajā dzīvoklī naktīs uzvedas klusi, bet Čaka ielas dzīvoklī – tur gan. Ir bijis, ka universitātes lektors pat izskrūvējis elektrības korķus un uz studentu jautājumu – kādēļ mēs nedabūjam ieskaitīt? – atbildējis: ja jūs zinātu, kas dzīvo zem manis... Kāda kaimiņiene reiz žēlojusies – ja vēl jūs tur kaut ko smuku spēlētu – tik tās savas komponistu lietas, tad jau labāk būtu kaut vai *dažu skaistu ziedu* – nospēlēt!

– Kā tu skaties uz aizejošo 2014. gadu? Tas sākās tik cerīgi, bet tad Ukraina, Krīma. Latvijā toreiz ienāca bailes, cilvēki pēkšņi sāka spriest sociālajos tīklos, uz kuru pusi bēgt.

– Ai, tā šūra. (Nopūšas.) Es pat nezinu, kurā pusē tur taisnība. Man ir lielas aizdomas, ka tur imperiālisma un lielā kapitāla intereses ir iejauktas. Tas, ka ukraiņi, īpaši Rietumukraina, vienmēr bijuši lieli nacionālisti, inkorporēti Padomju Savienībā, ir fakts. Fakts ir arī tas, ka Doņecka un šie rūpnieciskie rajoni ir stipri pārkrievoiti. Jā! Un, ja vēl atceramies Krīmu, kura etniski pieder tatāriem, kurus visus izsūtīja, tās ir padomju režīma sekas. No otras puses, puritāniskā Amerika ar savu tieksmi visur būt policistam, bet ekonomiskās intereses un slepenas vienošanās droši vien ir pamatā. Tas ir briesmīgi un zemiski, ka šādu interešu dēļ mūsdienās izraisa lokālus karus.

– Mūziķiem, žurnālistiem, aktieriem un vēl dažu profesiju pārstāvjiem Ziemassvētki bieži vien ir karstākais darbu laiks. Citi priecājas, bet viņi strādā. Kas tev pašam ir Ziemassvētki? Ja iztiekam bez koncertiem un citiem darbiem.

– Pēdējos gadus ir bijis tā, ka es ļoti bieži aizbraucu pie sava drauga – priestera Ronalda Melkera uzspēlēt ērģeles baznīcā Ziemassvētku dievkalpojumā. Ziemassvētki saistās arī ar patērētājsabiedrības izmisīgajām pūlēm sagādāt sev pareizo formātu – dāvanas. Es uz to, godīgi sakot, neiespringstu. Dāvanas no manas puses bieži vien nāk spontāni. Turklāt manu draugu loks ir tāds, ka visiem visa kā pietiek. Būtībā laimīgs jau ir nevis tas, kuram ir daudz, bet kuram pietiek. Tādējādi tas būtiskākais, manuprāt, ir dāvināt prieku – un ne tikai Ziemassvētkos.

Ziemassvētki saistībā ar dabu – tas ir, kad tumsa atkāpjas, ir saulgrieži, būs arvien vairāk gaismas. Man tas ir tāds priecīgs notikums. Religiōzi tas saistīts ar pestītāja dzimšanu. *Pērkonam* ir viena tāda dziesma. To var dažādi uztvert. Elzas Kežberes dzejolis, kas sākas ar vārdiem – *es ik vakaru gaidu brīnumu*. Tas beidzas tā – *bet tumsā klāt pie pieres kāds man roku liek, bērns, brīnumi vairs nenotiek*. Tad es to pirmo rindiņu atkal pievienoju pašās beigās, ka tomēr – *es ik vakaru gaidu brīnumu*.

Tas ir tāpat kā gaidīt iedvesmu, jo par gaidīšanu labi pateikts latviešu parunā – silts top ar sildīšanu, bet labs nāk ar gaidīšanu. Kaut gan – es domāju, nevajag gaidīt, bet, gluži otrādi, sagādāt brīnumus un prieku cilvēkiem. Labas un pozitīvas enerģijas apmaiņā brīnumu saņemsi arī pats. Tā varētu teikt.

– Zinu, ka tev nozīmīgs ir Veidenbauma dzejolis «Kad cerības kā rudens lapas birst./ Tad, cilvēks, iedomā, cik isais brīdis/Ir laiku mūžībā tavs dzīves sprīdis./ Kā zemes plašums zvaigžņu lielos baros/ Ir mazais puteklītis saules staros.» Kā lai noķer to iso brīdi, lai atmirzētu saules staros? Es jau saprotu, ka tas jautājums ir kā māja, tomēr tu par to noteikti esi domājis.

– Nu redzi, viss jau atkarīgs, no kāda skata punkta mēs raugāties uz lietām. Kādi ir mērogi. Teiksim, runājot par līdzciltveku atzinību, man mamma kādreiz teica, vispār mana mamma ir unikāla, – nekad neslavē sevi pats, lai citi tevi slavē.

Ja runā par mērogiem un skatpunktiem, man ārkārtīgi mīļa grāmata ir Roterdamas Erasma *Mulķības slavinājums*. Pagaidi, es tev to tūlīt sameklēšu un nocitēšu: «Isti sakot, ja jūs apskatīsiet mirstīgo nebeidzamo kņadu no Mēness, jums tie liksies kā mušu vai knišļu pūlis, kas savstarpēji strīdas, apkaļojas, uzglūn, aplaupās, rotaļājas, blēņojas, dzimst, krīt un mirst. Nevar pat skaidri iedomāties, kāds satraukums, kādas traģēdijas rodas starp šiem sīkajiem dzīvnieciņiem, kam ir tik īss mūžs, ka dažkārt pat maziņš kara vai mēra vējiņš aizrauj un iznīcina tos tūkstošiem uzreiz.»

Tas ir tieši tas pats, kas Veidenbauma dzejolī. Tā varētu būt arī atbilde.

– Tu teici, ka ar brīnumu ir kā ar iedvesmu. Kā tu sildi iedvesmu, lai tā atnāktu?

– Nu, piemēram, zināmais teiciens deviņdesmit deviņi procenti darba, viens procents talanta. Slaveņais krievu komponists Pēteris Čaikovskis cēlās no rīta, pabrokastoja un pēc tam katru rītu četras līdz sešas stundas strādāja. Katru rītu! Kārtīgi! Jo, kā tu pats labi zini, ar radošām lietām kaut kas var atnākt ļoti pēkšņi. Tā ir tā iedvesma, bet iedvesma apciemo tikai tos, kas strādā. Es strādāšanai pieskaitu arī domāšanu. Domāt, koncentrēties uz ieceri.

JURIS KULAKOVS: «Ziemassvētki saistās arī ar patērētājsabiedrības izmisīgajām pūlēm sagādāt sev pareizo formātu – dāvanas. Es uz to, godīgi sakot, neiespringstu. Dāvanas no manas puses bieži vien nāk spontāni»

Ir reizes, kad ideja atnāk ļoti pēkšņi. Vienā brīdī viss ir skaidrs. Tādi gadījumi ir zināmi no radošo darbu vēstures. Ir leģenda par brīnišķīgo Emīla Dārziņa *Melanholisko valsī*. Ģeniāls skaņdarbs, es tā uzskatu. Viņi abi ar Jāni Poruku esot sēdējuši lapenītē, droši vien iedzēruši vīnu. Un pēkšņi Dārziņam parādījusies Dievmāte Marija. Būtībā viņam vienā mirklī tika uzdāvināts *Melanholiskais valsis*. Dārziņš bija kā starpnieks, kurš to pasniedza pārējiem.

na laikam visslavenākās dziesmas *Balāde par gulbi* piedziedājums radās acumirkli, apsēžoties pie klavierēm, bet ar pantīņu es nomocījos apmēram mēnesi. Pantīņš, kas patiesībā ir tik vienkāršs. Un tad vēlāk vēl nāca ideja, ka tur vajadzīgs megapatētiskais iestarpinājums operas stilā. (*Smejas*).

– Kas tevi piesaistīja šajā dzejolī? Nav taču noslēpums, ka tu nebūtu tāds, kāds esi, bez Melgalva dzejas, bet Māri nezinātu, ja tu nerādītu šo mūziku. Jūs abi

kaut kas... Nezinu... Kaut kas no Majakovska? Ļoti patētiski un tajā pašā laikā dziedoši.

Būtībā viņam bija liela iekšējā muzikalitāte. Ļoti izteikta. Uz āru gan ne. Ja viņš kaut ko nodziedāja, melodiju varēja tikai nojaust, līdzīgi kā ar manu dziedāšanu. Bet ielā – viņš dziedāja. Viņa dzeja ir ļoti fonētiska arī ritmiski, bet galvenais arī fonētiski muzikāli labskanīga. Šajā ziņā man ļoti patīk arī Viļa Plūdoņa dzeja – fonētiski ļoti muzikāla.

– Protams, ir taču visi tie stāsti, ka viņš pat grīdā iestaigājis takas, kad, sacerot dzeju, nemītiģi soļojis un ritmā piesitījis kāju.

– Jā! Piemēram, Raiņa dzeja man šķiet ļoti interesanta, bet viņa valoda mani neuzrunā – pasausa!

Runājot par Māra Melgalva dzejoli, par *Balādi par gulbi*, jā, tur ir tā stubā atskaņa. (*Nosmejas*.) Ja to dzejoli paanalizē, no vienas puses, var teikt – pilnīgas blēņas, bet, no otras puses, tur ir tik daudz asociāciju, alūziju, atsauču, ar ko vilkt. Katrā rindīnā!

Pēc *Pērkonas* otrā aizlieguma mani uz pārrunām izsauca divi Latvijas komunistu partijas līderi, viens bija Goris, (galvenais par kultūru), otra uzvārdu neatceros – viņš bija galvenais ideologs. Abi izcili demagogi. Ar to dziesmu komunistiem bija milzu problēma. Ko tad jūs ar to vispār bijāt domājis, biedri Kulakov? Sarkans? Jāsīt? Asociācijas par to rosījās. (*Smejas*.) No otras puses, tas varbūt ir dzejolis par sirdsapziņas tīrību, citējot atkal savukārt Imantu Ziedoni. Ir šī psihomaniakālā lieta – noziedznieks vienmēr atgriežas nozieguma vietā. Un tur – tik stubli kvēl, ka jāsit vēl. Tur var visu ko piesaukt – Bībe-

Skoti vienmēr apbrīno Latviju,
jo mēs esam brīvvalsts,
bet man ļoti simpatizē
viņu vēlme kļūt brīviem

Man ir vēl viena lieliska grāmata, ko turu blakus Erasmam. To man mans draugs Māris Ruks uzdāvināja – Stīvena Presfīlda *Cīņa par radošumu*.

Būtībā viss eksistē jau gatavs – grāmatas, mūzika u. tml. Tāds ir viņa uzskats, ka visi radošie cilvēki «ir disciplīnas, iztēles, iedvesmas kalpi», viņi saņem tās idejas. Piemēram, katoļiem ir svētā Cecīlija, mūziķu aizbildne. (*Smejas*.) Varbūt viņa sūta kādu savu eņģeli, jo, redz, tur uz zemes ir labs komponists, bet viņam neizdodas rast risinājumu.

– Kā tev pašam tas atnāk?

– Ir dažādi. Profesors Vitols ir teicis – ātri skicēt, rūpīgi izstrādāt. Man ir ļoti līdzīgi. Piemēram, *Pērko-*

esat kopā, gribat vai negribat. Zinu, ka bijuši vēl kādi mēģinājumi komponēt viņa tekstus, bet, lai man piedod citi, tev tas izdevies vislabāk.

– Iespējams, ka tas dzejolis vienkārši nejauši trāpījās, atšķīrās. Bet vēl ir iespējams, ka es to dzejoli zināju jau pirms tam. Ar Māri jau mums nekādas tiešās sadarbības nebija, bet mēs bijām tikušies. Komponistu savienība, Rakstnieku savienība – visas šīs radošās savienības atradās zem viena jumta – Benjamiņu namā. Tolaik slavenie jauno dzejnieku pulcēšanās sarīkojumi notika Veidenbauma muzejā Kalāčos. Tas, kā Māris tur lasīja savu dzeju, bija

pietiek

Foto: Vladislavs PROŠKINS, For Photo Agency

saku, ka es nekad neatgriezīšos. Jo, runājot par iedvesmas avotiem, un ir tā viņa glāze viens no iedvesmas avotiem. Tas ir tāds viegli, bet dažreiz arī smagi eiforisks stāvoklis, apziņas paplašināšana, kas atbrīvo arī domāšanu. Bieži vien tur kaut kas tāds var rasties – pēkšņās idejas. Bet, ja runā par mākslas darbiem, kas rodas mokās, tad izstrādāšana – tur gan vajag skaidru galvu, izsvērt visu, noslīpēt. Ātrās idejas – tur tas var būt viens no iedvesmas avotiem, bet, ja tas ir par daudz, tad neko – domas asuma zudums, palēninājums...

– Kad runā par astoņdesmito gadu nogali, par *Pērkonu* laiku, Edgaru Liepiņu, nevar nepamānīt, ka jūs spēlējāties ar pankroka idejām. Nedomāju, ka Latvijā tas jebkad bija kāds īpašs sociālais protests britu garā, bet noteikti tā bija iespēja izaicināt ierastību, pasmieties par šķietami svētām lietām un arī pašiem par sevi.

– Jā, tā noteikti bija! Pankroks jau galu galā radās kā subkultūras protests pret subkultūru. Savā ziņā tā bija jauno atbilde hipiju laikmetam un roka komercializācijai. Paškritika un spēja pasmieties pašiem par sevi ir ārkārtīgi veselīga īpašība. Te jāatceras panku vislavenākās grupas *Sex pistols* nosaukumu ar visu to libido uzplaisnījumu (*smejas*) un līdera pseidonīmu – Jānis Sapuvušais (Džonijs Rotens). Es kaut kad pirms dažiem gadiem redzēju viņu vienā franču TV kanālā kaut kādā sarunu šovā – joprojām jautrs, bārstīja jociņus. Necilāsim alkohola un narkotiku tēmu, tā būtu atsevišķa saruna mūzikā un pankrokā, tādā veidā arī viens no viņiem dabūja galu. Man ir viens video diskā ierakstīts, kāds koncerts Amerikas klubā kaut kur tādā kā mūsu mazpilsētas kultūras namā. Gaisma nekāda, ģitāras nenoskaņotas, jebkura Latvijas iesācēju grupa nūdien nebūtu slīktāka, bet ir kaut kāda īpatnēja enerģija visā tajā bezkaunībā un anarhijā – tā piesaista.

Esmu bijis tuvumā kā konsultants, kad sākās *Linga*. Sākumā viņi bija grupa *Dzelzceļš*, tad *Ārprāc* un visnotaļ virzījās pankroka virzienā, bet tad Edgars Liepiņš viņiem to nosaukumu atņēma. Piesavinājās. Es gan Edgaram teicu – ir jau tāda grupa. Edgars Liepiņš teica – mēs būsīm *Ārprāc 88*.

Ja runā par pankroku, visu cieņu Latvijas pankroka krustēvam Inokentijam Mārplam – Dambim! Pārsvarā viss ir latviski, un viņš ārkārtīgi inteligentā veidā šo anarhiju turpina: viens no labākajiem gabaliem šajā jomā ir *Eu, priekšniek, es tevi sabradāšu!* Kad viņš saņēma balvu par labāko rokāmūzikas albumu, es piedalījos tituldziesmas ierakstā – iespēlēju akordeonu. Ja pieiet pie šīs lietas filozofiski – tā jau ir bijis vienmēr. Kas ir brīvība, kur tā sākas, kur tā beidzas. Dziesma ir *Brīvību Latvijai* un piebilde *Tas nekad nebūs prasīts par daudz*. Es tajā *Latvijas mūzikas ierakstu* gada balvas ceremonijā ieradās skotu tautas tērpa – kiltā. Tā bija mana koncepcija.

Skoti vienmēr apbrīno Latviju, jo mēs esam brīvvalsts, bet man ļoti simpātīzē viņu vēlme kļūt brīviem. Nuja, referendumā viņiem ne daudz pietrūka.

Ja atgriežas pie astoņdesmitajiem, Edgars Liepiņš ir ūnikums. Viņš bija mūžīgi jauns, visu darīja ar mīlzu enerģiju. Viņam pankos kaut kas patika, viņš sajuta radniecību. Edgars bija āksts, bet āksti bieži vien ir visgudrākie. Kā piemin Roterdamas Erasmu – mulķiem ir tā priekšrocība teikt taisnību.

– Bet tā labsirdīgā dauzonība jūsu priekšnesumos, brīvība uz skatuves jau arī iekustināja jauniešus, tautu uz dziedājošo revolūciju. Politīki jau nāca krietni pēc tam, mūziķi bija pirmie.

– Jā, inteliģence jau vienmēr ir pirmā, pēc tam nāk tie skumjie stāsti, kad par vadoņiem izlien kādi citi. Kā nu ir, tā ir. Es jau daudzreiz esmu to teicis – es neuzskatu, ka mēs būtu disidenti, bet nacionālā garā stiprināšanā mums noteikti ir kāda loma, jo par savu misiju es un mēs visi kopā uzskatījām – radīt pēc iespējas labāku rokāmūziku latviešu valodā. Arī dzejnieku izvēle te nav nejauša. Mums bija liela priekšrocība – augstākā muzikālā izglītība – mums nevarēja aizbāzt muti kā vienkāršiem amatieriem.

– Ko pats tagad rakstī?

– Es tagad domāju par to, kas nav padarīts līdz galam. Vajag sākt lietot lietas, jo ir daudz kas sarakstīts, tik daudz...

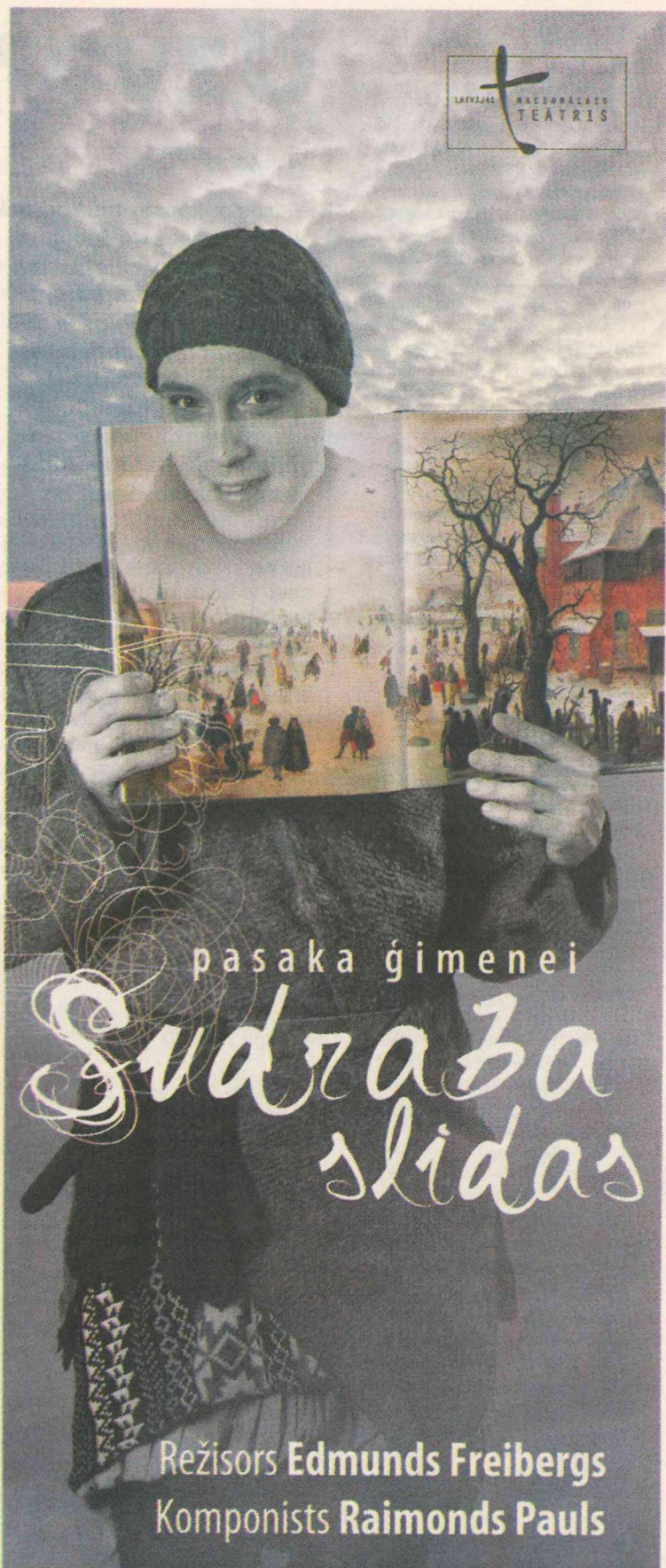
Hmm! Ko nozīmē daudz? Emīlam Dārziņam bija tikai viens simfoniskais skaņdarbs. Otru viņš iemeta kaminā. Ir palikušas 17 solo dziesmas un kaudzīte ar kordziesmām. Te ir atkal tas princips, pie kā es pieturos – atbildība pret katru noti. Bet vienalga sanāk daudz.

Šobrīd man bērnu opera jāraksta, pie kuras tā arī neesmu pieķēries, Ziemassvētku kantāte, kuru man kādreiz pasūtīja Ņujorkas latviešu koris, bet tā arī nav sagaidījuši. Nezinu, vai vēl gaida, bet tur viss ir, melodijas izdomātas, jāzstrādā kameransamblim pavadījums. Tad ir jāapkopo *Pērkonu* neizdotie darbi.

– Vai Bites tarifa plāns *Pērkonu* ir grupas vārdā nosaukts?

– Netieši! Tas jau ir tikai nosaukums. Viņi aicināja mūs uz iepazīstināšanas sarīkojumu. Mums tur bija neliels priekšnesums. Mēs jau arī esam savu nosaukumu patapinājuši no VARENĀS dabas parādības un senlatviešu dievības. Padomju laikā mums mēģināja piesiet bumbas, velkot asociāciju ar organizāciju *Pērkonkrusts*, bet tas mums gan nekad nav bijis.

Ir cita lieta, kas man ir visnotaļ glaimojoša. *Bite* apmaksā studiju un, ceru, arī kādu honorāru *Pērkonu* dziesmu kaverversiju ierakstiem jaunām (un ne tik jaunām) grupām. Es jau tajā pasākumā uzrunā no skatuves izvaidēju savu sāpi, ka būtu reiz jāizdomā viens skanīgs latviešu vārds! Tas *kavers* man ļoti griež ausīs. Bet par ideju es priecājos. *Dzelzs vilks*, piemēram, ir jau dziedājis *Kam pieder šīs actiņas*, bet *Melo-M* ieskaņojis *Labu vakar!* ■

LATVIJAS NACIŅĀLAIS TEĀTRIS

pasaka ģimenei

Sudraba slidas

Režisors Edmunds Freibergs
Komponists Raimonds Pauls

IZRĀDES:

2. 3. UN 4. JANVĀRĪ

Viens no pazīstamākajiem Ziemassvētku stāstiem, kas aizved uz 19. gadsimta Holandi – tās aizsalušajiem kanāliem, pa kuriem bērni skrien ar slidām, vējdzirnavām, kas griežas ziemas vējos, un mājām, kurās mīt mazie holandiešu bērni, paēduši, silti apģērbti un laimīgi. Tikai paša pilsētiņas nomalē, pussabrucis un pelēks, slejas kāds trūcīgs namiņš, kurā dzīvo mazā Grētele, viņas krietnais brālis Hanss, viņu vienmēr norūpējusies, darbos noguruši mamma un slimais tēvs, kurš pēc nelaimes gadījuma uz dambja ir zaudējis atmiņu un neatceras to, kur noglabājis paprāvu naudas summu.

Biļetes SIA "Biļešu Paradīze"
un Nacionālā teātra kases
www.teatris.lv
www.bilesuparadize.lv

LATVIJAS NACIŅĀLAIS TEĀTRIS

les bausli: tev nebūs nokaut! Sirds-apziņas mokas.

– Es ar Māri iepazīnos, kad vēl biju skolnieks. Biju nometnē *Aicinājums*, un tur viņš ieplanēja ar savu fotosomu kā tāda superautoritāte. Māris man stāstīja, ka bijusi kāda kriminālieta. Kaut kas viņš drausmīgi pārdzēries, ielīdis kanālmalas gulbju mājā un nositis gulbi. Stulbi! Saipratu, ka dzejoļa impulss tiešām bijis reāls gulbis un reāls vecis.

– Nu jā, tā varētu būt. Bet kur mēs palikām? Sākām par iedvesmu.

– Un tu ļoti veikli slēpies aiz visiem iespējamajiem klasiķiem, nevēloties atklāt komponista Jura Kulakova iedvesmas avotus.

– Jā! (*Smejas*) Varu tev vēl vienu versiju piedāvāt. Nupat biju Autoritātes bezgalības balvas ceremonijā. Tur to ieguvējiem tiek izveidoti īpaši videoklipi. Imants Kalniņš saņēma balvu par mūziku izrādei *Liloms*. Tad nu viņš runāja. Viena lieta, ko Kalniņš teica – nav nekā skaistāka par dzejoļa rindām – *mūsu karogs ir meiteņu brunči* –, un otra lieta, kas, protams, bija mājiens mūsu virzienā – *mākslas darbi rodas mokās*. Viņš tur runāja, ka mākslai nevajadzētu rasties mokās, un stāstīja, cik vienkārši viss tapis, kā viņš nolīcis Māra Čaklā dzejolišus, apsēdies pie klavierēm, un, skat! – viena dziesma gatava, otra dziesma gatava... Droši vien viņu termiņi spieda! (*Smejas*)

– Tu pa telefonu man teici, ka esot savu bohēmas viņa glāzi nolīcis malā?

– Jā! Uz kādu laiku. Tas sāka kļūt, maigi sakot, drusku traucējoši. Arī veselībai. Es šobrīd atpūšos. Ne-